

RESUM PRESENTACIÓ DADES MÉS SIGNIFICATIVES DE LA MEMÒRIA DE CÀRITAS MENORCA2012

1. PRESENTACIÓ

La proposta de vida de Jesús així com els valors universals ens proposen un altre tipus de societat, ens obren camins, ens aporten pistes i criteris, ens van marcant opcions.

Viu amb senzillesa i un altre model de convivència ens farà feliços, és el text que acompanya el cartell de la Campanya del Corpus Cristi que celebrarem el diumenge 2 de juny, dia de l'Eucaristia i dia de la Caritat.

La campanya institucional de Càritas transmet un missatge urgent: a la societat, als mitjans de comunicació, a l'Administració i a cada comunitat i persona per a prendre consciència i compromís amb la realitat i amb el temps històric que ens toca viure.

Des de fa uns anys, massa, contemlam com ha arribat fins a les portes dels nostres carrers i llars una crisi de dimensions immenses, temps durs i difícil per a moltíssimes persones, famílies senceres que veuen com l'atur i falta de treball, la manca de perspectives i oportunitats acaben amb les seves expectatives de futurs i provoquen una correlació directa amb l'increment de les taxes de pobresa que a les Illes Balears supera els 20%.

Una de les causes d'aquest empobriment de les persones i de l'augment de les desigualtats és la configuració d'un entorn econòmic que hem anomenat de "bonança" discutible, buit de valors humans i embolicat d'una falsa prosperitat, de guanys a qualsevol preu. Fins i tot passant per sobre de les persones i deixant de banda un repartiment equitatiu de beneficis, de respecte a la natura i l'entorn, sense una reflexió profunda sobre el significat i les conseqüències del creixement i el progrés en el món d'avui.

Segons paraules de Sebastian Mora, Secretari General de Càritas Espanyola, "també hem de parlar de crisis de valors, perquè a mida que la persona ha anat deixant de ser el centre de l'economia, i el creixement i el consum s'han convertit en valors absoluts, nosaltres mateixos, conforme ens hem deixat devorar per aquesta espiral del posseir, ens hem anat desprenent de l'essència del nostre ser, del compartir, de l'acollir... Per açò insistim tant a Càritas en la urgència de revitalitzar el nostre compromís com a persones socials sí realment volem posar remei a la situació actual des de l'acció conjunta, la participació i la responsabilitat ciutadana, assumint l'opció pels més pobres mitjançant respostes properes i senzilles, enfora de tot allò que signifiqui acumular per tal de no defugir de la nostra autèntica condició humana."

2. RADIOGRAFIA D'UNA REALITAT. Les persones ateses

Les següents dades i quadres han estat extretes de la memòria ampliada 2012 i ens ajuden a entendre l'abast de l'acció de Càritas, però realment no tenen valor si no ens duen a una reflexió comú que ens permeti descobrir les situacions d'exclusió i de pobresa que trobam en la nostra realitat social i confrontar-la amb els rostres concrets de les persones i famílies que sofreixen la injustícia de la vulneració dels seus drets.

Encara que el número de persones ateses directament des dels programes i serveis de Càritas ha estat molt similar a l'any anterior, 2011, l'atenció que s'ha dispensat a les persones ateses s'ha incrementat de forma significativa, posant de manifest que les persones necessiten cada vegada més serveis perquè els recursos s'estan exhaurint i no tenen suficients ingressos per fer front a la vida diària.

Característiques principals

<u>Gènere.</u> Es segueix donant un predomini de la població	Any	Nº persones ateses	Nº de respostes donades
femenina (55%), encara que el percentatge d'homes està augmentant (45%).	2010	1.621	7.283
	2011	1.665	8.937
	2012	1.666	8.665

Edat. Les persones en edat de treball són el grup que més augmenta, suposen un 86%: joves (18 a 35 anys) amb un 38% (633 persones), adults (45 a 65 anys) amb un 25% (425) i el grup de 36 a 44 anys amb un 23,35% (389 persones).

El percentatge del grup de menors (0 a 17 anys) i de joves (18 a 35 anys) són dades que ens preocupen perquè van pujant significativament des que va començar la crisi.

Precisament aquestes xifres corroboren les dades generals de la pobresa infantil a les Illes Balear que el 2012 és d'un 32,4% front al 26,2% de l'estat espanyol. Una situació realment complicada, ja que es posa de manifest que no es dediquen prou recursos en un moment tant decisiu pel desenvolupament de la persona.

La infància és el col·lectiu més durament colpejat per la crisi, ja que sofreixen per partida doble: els problemes immediats que els produeix la seva situació actual i els problemes que probablement tenguin com a adults produïts per aquestes carències.

Nivell d'estudis. El 66,3% (1.105) de les persones ateses només compten amb estudis primaris o inferiors, realitat que demostra que la dificultat d'accés a l'educació afecta a llarg termini a l'accés a altres drets i al benestar de la persona.

Pel que respecte a la zona de naixement, va agafant importància el col·lectiu de persones nascudes a l'estat espanyol (més del 40%), sobretot entre les persones ateses per primera vegada.

Malgrat tot, les persones amb menys recursos són estrangeres; aquest grup suposa una taxa de risc d'exclusió social que supera el 32% i, actualment, moltes es troben en el llindar de l'exclusió perquè en perdre la feina es queden en situació irregular. Una situació que els deixa al marge de l'ajuda social i l'atenció sanitària. Un percentatge que pot créixer ràpidament per la situació de vulnerabilitat d'aquest col·lectiu.

Llars. La majoria de les famílies tenen fills, sent elevat el número de menors al seu càrrec (68,17%), que en total representen 1.131 persones.

Els *tipus de llars* principals corresponen a:

- Parella amb fills (42 %, 695 persones), famílies monoparentals (26,17% amb 436 persones i persones soles (20%, 338).

La Cronicitat de les situacions de pobresa

- Un 70%, 1.166 de les persones acompanyades fa 3 anys o més anys que reben ajuda de Càritas.
- El número de persones desocupades supera el 68% (més de 1.126), de les quals més del 50% estan en situació d'atur de llarga durada.
- D'altra banda, la pobresa també afecta als treballadors/es que tenen contractes precaris (8,6%, 144 persones) i les persones que fan feines en l'economia submergida (5%), ja que són persones que acudeixen a Càritas davant la impossibilitat de sobreviure dignament, i per tant, s'interpreta com un exemple de deteriorament de les condicions laborals.

L'empobriment de la societat balear i menorquina

A nivell de les Illes Balears (dades extretes de l'INE i de l'enquesta de condicions de vida)

- La taxa balear sota el llindar de la pobresa ha passat del 16% al 2007, al 18% el 2011, i en el 2012 supera el 20% amb la tendència que s'iguali a la del conjunt de l'estat espanyol.
- El percentatge de llars balears que no poden fer front a despeses imprevistes ha passat del 22,8% en 2007 al 32,3% en 2012.
- Les persones que es situen en el llindar de la pobresa obtenen uns ingressos anuals de 7.355€, una quantitat econòmica inferior als anteriors anys, el que demostra un empobriment general de la societat.
- En els darrers quatre anys el llindar de la pobresa ha descendit en 625€, és a dir, un 4,49%. Això implica una major severitat de la pobresa.

A Menorca (dades extretes de la base de dades de Càritas, SICCE- MIS)

- Un 15%, 249 de les persones que van acudir a Càritas l'any 2012, ho fan "per primera vegada".
- Més d'un 15% de les persones i famílies ateses (entorn a 250 persones), estan sense ingressos en el 2012. La situació econòmica d'aquestes persones està empitjorant de forma significativa. Per ordre de gravetat:
 - Desocupació i precarització de les condicions laborals.
 - Endeutament de les llars (especialment hipoteques d'habitatges, pagament de lloguers i d'altres subministres).
 - Sistemes de protecció social insuficients (serveis i prestacions).
 - Falta de suport familiar.
- La mitja d'ingressos personals de les persones ateses a Càritas és de 3.660 € a l'any (305 € al mes).
- També podem destacar que a Menorca de les 252 persones beneficiàries de prestació bàsica pública (RMI), el 77 % (194) han realitzat la contraprestació als recursos i serveis de Càritas, un 14% més que l'any 2011 i un 20,42% més que el 2010.

La gestió d'aquesta prestació cada cop esdevé més complicada, principalment per l'enduriment de les condicions per accedir-hi i per l'augment progressiu de persones que es queden fora per no complir els requisits d'accés per obtenir aquesta ajuda. Fet que empitjora la situació social i econòmica de la persona/família que no té un coixí familiar que els doni suport. Per la qual cosa des de Càritas veiem la necessitat de complementar aquestes quanties insuficients amb ajuts per altres necessitats socials bàsiques (alimentació, rebuts, transports, infància, processos formatius...).

3. ELS ÀMBITS D'ACCIÓ SOCIAL PRIORITARIS DE CDM

Fruit de les realitats socials que hem retratat, els nostres esforços han estat destinats a:

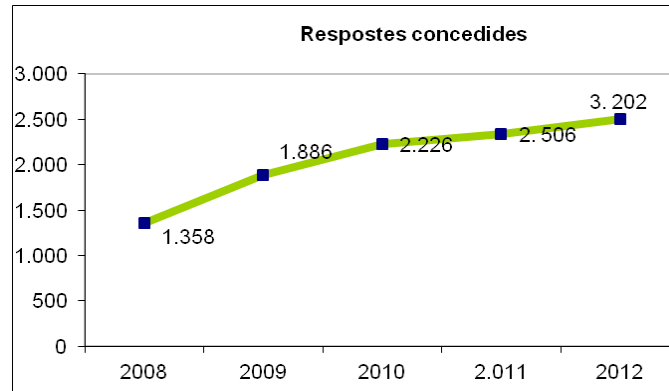
a. Reforçar el **Programa d'Acció de Base** (acollida i atenció primària) amb la incorporació de la figura del voluntariat que fa les acollides inicials que amb l'acompanyament de l'equip tècnic social té com objectiu prioritari realitzar una atenció digna, càlida i de qualitat a les persones que venen a Càritas. Així, l'acollida es converteix en la porta d'entrada a Càritas. La seva primera tasca és fer veure a la persona que acudeix a nosaltres que ens importa i que volem acompanyar-lo en el seu procés de resolució dels seus problemes.

Mitjançant aquest espai de trobada i de comunicació significatiu ens esforçam en aportar una altra mirada a la persona atesa. Per a això, després d'analitzar amb la persona la seva situació, cerquem la millor manera de respondre a les seves

necessitats més immediates i iniciam un procés que el porta a l'autonomia personal i a la inclusió social.

Pel que respecte a les **Ajudes Concedides per a necessitats bàsiques**: el número total ha estat de 3.202. Ha augmentat 696 respecte el 2011(2.506). Durant els cinc darrers anys l'augment ha estat de 1.844 ajuts.

Destacar també que en el 2012 han passat pel **servei d'aliments** de les Càritas parroquials i del servei de les germanes de la caritat de Maó al voltant de 1.520 persones, de les quals, 695 famílies i 228 persones soles. Cada setmana o cada quinze dies, segons el municipi, els grups de voluntàries fan entrega d'una bossa d'aliments de primera necessitat, assessorades per les treballadores socials que són les responsables de realitzar les valoracions socials seguint criteris de prioritzar les persones de major precarietat i empobriment.

Les mostres de solidaritat i generositat s'han vist incrementades de forma molt significativa durant l'any 2012.

b. Accions per l'Ocupació i Formació. Hem acompanyat a 1.129 persones en els seus processos d'inserció social i laboral a través de diverses accions que es concentren en:

- Acollida i orientació laboral.
- Tallers d'integració a Maó i a Ciutadella. Per aconseguir la convivència i la cohesió és necessari comptar amb espais de diàleg i reflexió que també incloguin la població en una situació més vulnerable per construir visions compartides i destruir prejudicis.

Aquestes activitats compten amb un nombre important de persones voluntàries que ens ajuden a realitzar aquesta tasca.

S'han fet un total de **22 tallers**:

TALLERS	LLOC	PARTICIPANTS
Alfabetització (1 taller)	Ciutadella	6
Castellà (2 tallers)	Maó / Ciutadella	35
Català (5 tallers)	Maó / Ciutadella	50
Informàtica (2 tallers)	Maó	17
Anglès (5 tallers)	Maó / Ciutadella	79
Alemanys (1 taller)	Maó	6
Taller de manualitats (1 taller)	Ciutadella	15
Taller de cuina (1 taller)	Maó	9
Habilitats socials i tècniques de recerca de feina (1 taller)	Maó / Ciutadella	5
Taller d'Economia Domèstica (3 tallers)	Maó / Ciutadella	34
	TOTAL	256

-

Accions formatives i de suport a l'ocupació: són espais de formació per a l'ocupació per tal de millorar les seves possibilitats d'accés al mercat laboral.

Els cursos s'han enfocat als tres sectors que més ofertes de treball generen: serveis, hoteleria, professions relacionades amb el medi ambient .

En un marc de respecte i dignitat, des de l'equip de voluntaris i tècnics hem acompanyat i experimentat molts bons processos d'integració i aprenentatge.

En la majoria del cursos i tallers els participants han cobrat un beca que als ha ajudat a cobrir les seves necessitats bàsiques.

CURS / TALLER	LLOC	NRE GRUPS/ DURADA	PARTICIPANTS
Taller de cura a persones grans	Maó Ciutadella	2/ 40h	27
Curs d'horticultura ecològica	Ciutadella	1/ 229h	7
Taller prelaboral de gestió de residus Mestral	Maó Ciutadella	11/ anual	202

- Iniciatives d'economia solidària. Per mitjà dels tallers prelaborals Mestral Maó i Ciutadella amb un total de 158 participants distribuïts en els tallers de magatzem, roba, camió, fusteria, botiga, electrodomèstics, viver/Arbres d'Algendar...; l'empresa d'inserció TIV Menorca i les botigues solidàries.

- Intermediació laboral que forma part del Programa Incorpora de l'Obra social la Caixa

c. Infància i Joventut. En el 2012 hem aconseguit arribar a prop de 250 al·lots/es menors de 16 anys amb la participació de 75 voluntaris i amb la coordinació d'un equip tècnic format per la figura de treballadora social i de monitores. Creiem que perquè l'infant superi la pobresa cal ajudar a la família i actuar en el seu entorn. D'aquí la importància dels espais de reforç educatiu per infants i adolescents i dels centres oberts a Maó i a Ciutadella que desenvolupen la seva activitat educativa mitjançant programes socioeducatius els quals parteixen de les diferents dimensions dels fillets/es i adolescents i de les seves necessitats.

4. LES PERSONES VOLUNTÀRIES A CÀRITAS

El voluntariat forma part del ser de Càritas. La labor del voluntariat és estar al costat de les persones que més ho necessiten, escoltant i acompanyant-les des del compartir fratern.

Durant l'any 2012 s'ha comptat amb el suport de **320** voluntaris que han permès dur a terme gran part de l'activitat de Càritas en cada territori.

S'han **incorporat 45 nous voluntaris** per treballar en els diferents equips de Càritas.

La nostra tasca consisteix en acompanyar el voluntariat tant de les Càritas parroquials i arxiprestals com de la pròpia Càritas diocesana, fer el seguiment dels projectes que du a terme i també incentivar-lo perquè en generi de nous en funció de la demanda de la comunitat cristiana i de les noves necessitats de l'entorn.

5. LA FRACTURA SOCIAL, DRETS VULNERATS

L'acumulació de desavantatges en més d'una quarta part de la població espanyola comporta un risc de dualitat i de manca de cohesió social. Aquesta fractura social es constata a través d'un indicador universal – la ràtio 80/20 -, on podem observar

segons l'Informe FOESSA que en el 2011 el 20% de la població amb rendes més altes concentra quasi 7 vegades més riquesa que el 20% més pobre, quan aquesta relació era 5,4 vegades en l'any 2008.

Aquest increment de la desigualtat durant la crisi, ha estat major a Espanya que en la UE, i ha afectat sobretot a la població de menys de 65 anys d'edat. Es confirma en l'accés a determinats drets:

- En la configuració d'un treball dual entre uns llocs de treball més o menys estables i ben remunerats, i altres llocs de treball més fràgils, on les persones entren i surten del mercat de treball amb condicions laborals i salarials precàries.
- En el replegament progressiu dels drets socials que ens igualaven com a ciutadans i que complien una funció social de redistribució de la riquesa. En la sanitat, l'educació i en l'accés a prestacions i serveis socials s'està fragmentant a la població, afavorint la segmentació entre allò que el seu poder adquisitiu els permet – o no- , accedir a uns serveis en millors – o pitjors- condicions, quan aquestes prestacions eren abans més igualitàries, més públiques i més universals.

A més, hi ha que considerar el desgast dels mecanismes de protecció familiar que, en l'exercici de la funció protectora dels seus membres, arriba a límits en l'ajuda econòmica o en espècie, en l'acolliment temporal en la llar, en la cura dels menors i majors, en el suport emocional, etc. en la part de la societat més precària.

A Menorca

- Els retalls en educació estan provocant:
 - Dificultats per assumir el cost de llibres i de material escolar per part de les famílies.
 - Major dificultat per part del tutor d'atendre les famílies a les aules.
 - Un número major d'infants i adolescents en els serveis de reforç escolar i dels centres oberts de Càritas i un augment de les situacions de desigualtat i de marginació entre els menors que venen al servei.
- Els retalls en sanitat estan provocant en les persones ateses per Càritas les següents situacions:
 - Pèrdua de la targeta sanitària i pèrdua de metge de família i especialista.
 - Cost de 10€ per a la renovació de la targeta que algunes famílies no poden assumir.
 - Augment de les llistes d'espera pels especialistes.

- El fet de ser una illa, dificultats per assumir els costos de desplaçament a Mallorca o a la península.

En definitiva, els retalls socials duts a terme pels governs estatal, autonòmic i local, només responen a interessos financers i econòmics, no a les necessitats socials. Vinculen els drets fonamentals de la persona a la capacitat econòmica de cada individu, promouen una societat cada vegada més empobrida i augmenten les diferències socials.

Les dades del passat any de la institució confirmen aquest deteriorament de vida de la població i per tant es posa de manifest un sistema que es demostra mancat de valors centrats en la persona. Es segueix sacrificant al ciutadà i els seus drets en nom d'un benestar econòmic que només és accessible per uns pocs.

6. SENSIBILITZACIÓ I DENÚNCIA

Des de Càritas es treballa per sensibilitzar a la ciutadania de les realitats socials desiguals i injustes que existeixen, denunciar-ne les causes i les conseqüències i, sobretot, fer prendre consciència del patiment humà que desencadenen. Per açò, fem sensibilització i denúncia amb la complicitat dels mitjans de comunicació i també amb altres plataformes (Plataforma solidaritat, Fòrum ETS Menorca, Plataforma Afectats per la Hipoteca, Fons Menorquí de Cooperació); amb associacions i entitats d'Església (Sant Vicenç de Paül i les germanes de la Caritat, les religioses dominiques, les religioses carmelites, les germanes clarisses, Pastoral Penitenciària, Secretariat de Missions de la Diòcesi, Mans Unides...); amb associacions i entitats laiques (Creu Roja Maó i Creu Roja Ciutadella, Associació veïns Sa Colàrsega, ...), i recursos com les xarxes socials.

Mitjançant la sensibilització tenim la convicció profunda que podem i hem de construir un altre tipus de societat que, d'alguna manera, serveixi per protegir els drets socials de les persones amb major desavantatge social i que aposti per un model social basat en l'economia del bé comú.

La iniciativa legislativa popular per frenar els desnonaments, les iniciatives d'economia solidària i social, la solidaritat dels voluntaris i voluntàries, la implementació d'un model d'agricultura que fomenti la sobirania alimentària, les campanyes de sensibilització, entre elles, "Salvem l'hospitalitat" perquè el codi de dret penal no persegueixi l'hospitalitat dels immigrants independentment de la seva residència, la campanya Pobresa Zero i per la consecució dels ODM, la campanya Cap Persona Sense Llar,...l'increment de les persones que col·laboren en organitzacions socials, la participació ciutadana creixent..., són signes de noves possibilitats de comunió, de transparència i obert a les alternatives, al canvi.

7. REPTES

Estem en un moment de transformació social profunda que no podem deixar a les mans dels mercats sinó que hem de construir entre tots adquirint un lloc especial per als més febles i fràgils. És temps d'assajar projectes socials, de creure en noves formes de vinculació comunitària, de provar noves formes de gestionar el comú.

Fruit de les realitats socials que retraten, és una prioritat actuar en l'àmbit de l'habitatge, la infància, l'alimentació i l'ocupabilitat. No obstant això, posarem l'accent en aquesta darrera àrea ja que les persones no tenen perspectives laborals i es veuen abocades a situacions de pobresa i de molt desgast emocional.

8. FONTS DE FINANÇAMENT I RECURSOS

L'acció de Càritas té els seus límits i no pot -ni ha de -substituir mai el mandat de l'Estat de garantir els drets bàsics i la dignitat de totes les persones. La nostra és una tasca de subsidiarietat i complementarietat, com assenyala la pròpia Doctrina Social de l'Església. Dit això, la resposta que Càritas està oferint en aquests moments als que pateixen els pitjors efectes socials de la crisi és la que protagonitzen les pròpies comunitats parroquials en el si mateix de l'Església, de cada Diòcesi. En aquest sentit, la resposta a les demandes d'ajuda està sent generosa, tant en el nombre de voluntaris que se sumen als programes i serveis de Càritas per acompanyar les persones més vulnerables com en el volum de recursos econòmics privats que rebem per sostenir la nostra activitat.

Comparativa Finançament – Serveis – Persones Ateses 2010-2011-2012

	Finançament Públic (1)	Entitats Financeres (2)	Finançament Privat (3)	Fons Propis	TOTAL	Serveis Donats	Intervencions *	Persones Ateses
2010	894.622,48	226.914,00	4.000,00	826.561,96	1.952.098,44	Acció de Base. Ajudes bàsiques socials. Accions per a l'ocupació.	7.293	1.621
2011	715.410,34	107.775,80	25.800,00	805.956,42	1.654.942,56	Accions formatives. Tallers prelaborals. Infància i Joventut. Allotjament Alternatiu.	8.937	1.665
2012	569.681,38	76.844,40	103.140,00	760.840,97	1.510.506,75	Voluntariat. Sensibilització.	8.665	1.666

1 Fons Social Europeu. Govern Central (IRPF). Govern Autònic. CIME. Ajuntaments.

2 Sa Nostra. La Caixa. Bancaja. La CAM. Caixa Catalunya

3 Càritas Española. Fundación Reina Sofia. Fundación Amancio Ortega.

Respostes donades, que no persones ateses, ja que una persona pot passar per més d'un servei.

9. UN TEMPS PER A L'ESPERANÇA - AGRAÏMENTS

Perquè l'acció social de Càritas es faci realitat, cal sumar l'esforç i la dedicació de les persones que hi treballen, que posen en la seva tasca diària una gran dosi de compromís personal que supera amb escreix la responsabilitat laboral. Per a elles, l'agraïment més sincer.

L'altre suport imprescindible de l'acció d'aquesta institució el formen la munió de persones que, fins i tot en els moments més difícils, fan les seves aportacions econòmiques per tal que les persones més desfavorides puguin viure una mica millor. A tots els subscriptors i donants que creuen en la feina de Càritas, moltes gràcies!

També volem fer arribar el nostre agraïment a la comunitat cristiana, perquè el seu esforç no cessa i segueix confortant totes aquelles persones que el busquen entre nosaltres. I molt especialment, al voluntariat per la seva inestimable tasca, en un any tan difícil com aquest.

També volem reconèixer d'una manera molt especial la tasca de les entitats vinculades a Càritas, perquè la seva labor contribueix a fer que l'acció social de la nostra institució sigui un referent del treball en xarxa en la nostra societat.

Així, donem les gràcies al Fòrum ETS Menorca, al TSSIB, la Plataforma de la Solidaritat, el FMC, a la Plataforma Afectats per la Hipoteca... per treballar colze a colze amb nosaltres en fer realitat una vida més digna per a tantes persones que d'altra manera no ho aconseguirien.

Per últim, també agraïm les seves aportacions a les administracions públiques, les fundacions, les empreses i les entitats que donen suport a les nostres activitats i als projectes de la nostra institució.

Agraïm a totes les persones que som i que fem Càritas, a totes aquelles persones que escolten el sofriment dels seus germans i germanes més empobrides i responen, en definitiva, a totes aquelles persones que amb el seu compromís diari contribueixen a la construcció de *"l'Església dels pobres i per als pobres"* a la que ens convoca el Papa Francesc.

Càritas Diocesana de Menorca

Maó a 31 de maig de 2013